

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060207

DOM
2024-03-07
Stockholm

Mål nr
M 7779-22

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2022-06-07 i mål nr M 1332-22, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. JJ

2. FK

Ombud för 1 och 2: Jur.kand. ST

Motpart

Länsstyrelsen i Stockholms län

SAKEN

Tillsyn på fastigheten XXX i Södertälje kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen ändrar Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut 2022-02-11, dnr 515-71873-2021, på följande sätt:

- Föreläggandet upphävs avseende den västra bryggan (brygga A i beslutet) med tillhörande utfyllnad.
- Vitesbeloppet ändras till 25 000 kronor vardera.
- Föreläggandet ska vara efterlevt senast den 31 oktober 2024.

2. Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet i övrigt.

Dok.Id 2013075

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Stockholms län förelade den 11 februari 2022 FK och JJ, vid vite om 50 000 kronor vardera, att på fastigheten XXX i Södertälje ta bort två bryggor samt utfyllnader i vattenområdet vid respektive brygga. Åtgärden skulle vara utförd senast sex månader från den dag då länsstyrelsens beslut fått laga kraft. Arbete i vattenområdet får enligt föreläggandet inte ske under perioden april–juli. FK och JJ överklagade länsstyrelsens beslut. Mark- och miljödomstolen avslag överklagandet.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

JJ och **FK** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, ska upphäva länsstyrelsens beslut om föreläggande eller, i andra hand, godkänna och bevilja klagandenas ansökan om dispens från strandskyddet vid länsstyrelsen. De har anfört i huvudsak detsamma som i tidigare instanser.

Till stöd för sin talan har de åberopat bevisning i form av fotografier, ritningar, vittnesintyg, vid mark- och miljödomstolen hållna förhör med vittnena JC och BP samt med JJ.

Länsstyrelsen har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom och anfört i huvudsak följande. Klagandena har inte visat att det har funnits bryggor med samma utformning som de nuvarande bryggorna sedan strandskyddets införande år 1975. Efter en bedömning med stöd av ortofoton från olika år mellan år 1971 och 2021 anser länsstyrelsen att det är fullt rimligt att dra slutsatsen att bryggornas läge, storlek och utformning har ändrats genom åren och att det inte finns något som styrker att bryggorna kan anses lagligt uppförda. De nuvarande bryggorna är därför enligt länsstyrelsens bedömning förbjudna enligt strandskyddsbestämmelserna.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har genom uppspelning av ljud- och bildupptagningar tagit del av de åberopade förhören.

I fråga om den västra av de två bryggorna (brygga A i länsstyrelsens beslut) gör Mark- och miljööverdomstolen följande bedömning. Den av klagandena åberopade bevisningen ger stöd för att det har funnits en brygga på platsen sedan i vart fall 1975, vilket inte har motbevisats av vad länsstyrelsen lagt fram. Av utredningen framgår också att det under åren har utförts ett flertal reparationer med anledning av issskador och att bryggans konstruktion då i viss mån har ändrats. Utredningen ger dock inte stöd för att de ändringar som har gjorts sedan bryggans tillkomst innebär att allmänheten i ökad utsträckning hindrats eller avhållits från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt. Utredningen ger inte heller stöd för att det efter den 1 juli 1994, då strandskyddet utvidgades till att även omfatta livsvillkoren för växter och djur, vidtagits åtgärder som väsentligt förändrat livsvillkoren för djur- eller växtarter. Det har således inte visats att det vidtagits en åtgärd som är förbjuden enligt 7 kap. 15 § miljöbalken. Föreläggandet ska därför upphävas i den del som det avser den västra bryggan med tillhörande utfyllnad.

I fråga om den östra bryggan (brygga B i länsstyrelsens beslut) delar Mark- och miljööverdomstolen underinstansernas bedömning att den uppförts i strid med förbudet i 7 kap. 15 § 2 miljöbalken. I avsaknad av dispens har länsstyrelsen därför haft fog för sitt föreläggande avseende den bryggan. Eftersom Mark- och miljööverdomstolen endast kan pröva det beslut som har överklagats kan andrahandsyrkandet om dispens inte prövas i detta mål. Föreläggandet ska därför kvarstå avseende den östra bryggan och tillhörande utfyllnader.

Föreläggandet kommer vid nu gjorda bedömningar att endast omfatta en av bryggorna. Det beslutade vitesbeloppet bör därför sättas ned till hälften, dvs 25 000 kronor för vardera klagande.

Enligt föreläggandet ska åtgärderna vara utförda inom sex månader från att beslutet fått laga kraft. Arbeten i vattenområdet får dock inte ske under perioden april–juli. Tiden bör därför flyttas fram till den 31 oktober 2024.

Avgörandet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs, Lars Olsson, referent, Gösta Ihrfelt och Marianne Wikman Ahlberg.

Föredragande har varit David Sandberg.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2022-06-07
meddelad i
Nacka

Mål nr M 1332-22

PARTER

Klagande

1. JJ
2. FK

Ombud för 1 och 2: Advokat ST

Motpart

Länsstyrelsen i Stockholms län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Stockholms läns beslut den 11 februari 2022 i ärende nr 515-71873-2021, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Tillsyn på fastigheten XXX i Södertälje kommun _____

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Stockholms län (länsstyrelsen) beslutade den 11 februari 2022 att förelägga FK och JJ att vid vite om 50 000 kronor vardera ta bort två bryggor, brygga A och brygga B, samt utfyllnader i vattenområdet vid respektive brygga i enlighet med bilaga 7 till länsstyrelsens beslut. Åtgärden ska vara utförd senast sex månader från den dag då länsstyrelsens beslut vunnit laga kraft. FK och JJ har överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

FK och JJ har yrkat att mark- och miljödomstolen ska upphäva länsstyrelsens föreläggande.

Till stöd för sitt överklagande har FK och JJ framfört i huvudsak följande.

Bryggorna har sedan lång tid tillbaka funnits på samma platser. Fastigheten har funnits i familjens ägo sedan 1942, men familjen har hyrt marken från 1934. Under den långa tidsperioden har FK och JJ kunnat förmoda att bryggorna tillkommit i laga ordning. Fastigheten har överlåtits flera gånger, både som arv och som köp, men inom samma familj över generationerna. Överlåtelsen av fastigheten har inte skett i syfte att kringgå strandskyddet. Den långa användningen av bryggorna har utsläckt allemansrätten och området har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften.

Allmänheten vistas inte på platsen. Tvärtom från vad länsstyrelsen påstår främjar bryggorna användningen av vattnet utanför fastigheten genom att allmänheten kan lägga till vid bryggorna för bad och fiske på vattenområdet. Det finns därmed inget skyddsbehov och det behövs inte heller någon dispens från strandskyddet för bryggorna.

Det är inte skäligt att förelägga FK och JJ att riva bryggorna, eftersom deras intresse av att få behålla bryggorna får anses väga tyngre än de allmänna strandskyddsintressena.

Brygga A har funnits på i allt väsentligt samma plats sedan 1960-talet. Den utfördes först som fast brygga med nedslagna stolpar. Den raserades varje år vid islossningen och fick då repareras. Omkring år 1971 byggdes en liten fast del som blev fästpunkt för två flytbryggor som drogs upp varje höst. Omkring år 2005 byggdes åter en fast brygga på samma plats med stolpar eftersom det blev möjligt att anlägga strömbildare för att förhindra isbildning.

Fundamentet till brygga B påbörjades på mitten av 1960-talet av JJ mormors bror och bryggan har sedan i god tro färdigställts 2015 av FK och JJ. De har på det kvarvarande fundamentet gjutit en plattform för bättre tillgänglighet och för att därifrån kunna lägga/fästa flytbryggor.

Länsstyrelsen har i sitt beslut bifogat diverse fotografier som ska visa att det inte finns några bryggor anbringade från 1958. Dessa bilder är otydliga och det går inte med dessa att urskilja några detaljer såsom bryggor. Det finns heller inga bilder från varje år tagna före islossningen. De bilder som är svarta visar endast att de befintliga bryggorna ligger under isen och därför inte syns på bild och vid islossningen varje år drogs sönder och försvann. Länsstyrelsen har heller inte visat några andra bilder under perioden 1958–2000.

UTREDNINGEN

Mark- och miljödomstolen har hållit sammanträde i målet. Vid sammanträdet hölls på begäran av FK och JJ partsförhör med JJ samt vittnesförhör med BP och JC. FK och JJ har i övrigt hänvisat till fotografier av den aktuella fastigheten.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår, utöver vad som anges nedan, av länsstyrelsens beslut.

Domstolen har att ta ställning till om länsstyrelsen har haft fog för sitt beslut att förelägga FK och JJ att ta bort brygga A och B samt respektive utfyllnad i vattenområdet.

Enligt 26 kap. 9 § miljöbalken får en tillsynsmyndighet meddela de förelägganden och förbud som behövs i ett enskilt fall för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska efterlevas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

Enligt 7 kap. 15 § 2 miljöbalken får inte anläggningar eller anordningar utföras inom ett strandskyddsområde om det hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt. Liksom länsstyrelsen har funnit finner domstolen att uppförandet av bryggorna utgör sådana åtgärder som är förbjudna enligt detta lagrum. För att strandskyddsreglerna ska vara tillämpliga krävs dock att anläggningen utförts efter den 1 juli 1975. Om det rör sig om en ändring av en befintlig anläggning som uppförts före detta datum, t.ex. i form av renovering, blir det alltså i första hand aktuellt att bedöma om åtgärden träffas av förbuden i 7 kap. 15 § miljöbalken.

Denna prövning ska dock inte förväxlas med prövningen av vad som i rättspraxis har benämnts som ersättningsbryggor. En ersättningsbrygga har definierats som en brygga som uppförs för att ersätta en försvunnen brygga (jfr Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 27 oktober 2021 i mål nr M 3502-21). Under sådana förhållanden och under förutsättning att åtgärden utförts efter den 1 juli 1975 är strandskyddsreglerna tillämpliga. En annan sak är att en sådan ersättningsbrygga kan ges dispens enligt 7 kap. 18 c § första stycket 1 miljöbalken. Länsstyrelsen har emellertid inte att självmant ta upp frågan om dispens utan en ansökan därom (se

Mark- och miljööverdomstolens dom den 18 december 2014 i mål nr M 9743-14). Om åtgärden är förbjuden enligt 7 kap. 15 § miljöbalken och någon ansökan om dispens inte har inkommit har alltså länsstyrelsen haft fog för sitt föreläggande.

Av klagandenas uppgifter framgår dels att brygga A fick sin nuvarande utformning år 2005 då en befintlig flytbrygga ersattes av en fast brygga med nedslagna stolpar, dels att brygga B färdigställdes år 2015 och att det tidigare endast fanns ett påbörjat fundament. De nu beskrivna åtgärderna är inte av sådan karaktär att de kan anses utgöra en reovering av en befintlig anläggning (jfr MÖD 2021:2). Domstolen konstaterar därför att strandskyddsreglerna är tillämpliga och att åtgärderna som utgångspunkt är förbjudna. Eftersom det inte har framkommit att dispens har sökts har länsstyrelsen haft fog för sitt föreläggande. Föreläggandet, som inte är mer ingripande än vad som är motiverat och inte heller i övrigt kan anses oskäligt, ska därför stå fast.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (MMD-02)

Överklagande senast den 28 juni 2022.

Viktor Hellström

I domstolens avgörande har tingsfiskalen Viktor Hellström, ordförande, och tekniska rådet Annika Månsson deltagit. Föredragande har varit beredningsjuristen Jessica Waher.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.